

FLORA AMENACADA PEL QUART CINTURÓ. I. TRAM ABRERA-TERRASSA

Àngel M. Hernández i Cardona

Apartat de correus 86, 08220 Terrassa

VEGETATION THREATENED BY THE FOURTH BELT I. SECTION ABRERA-TERRASSA. The projected road, known as the Fourth Belt of Barcelona, could affect natural places of interest. In this article, more than one hundred plants present in less than two kilometers of the planned road course are discussed. In a first section, rare or peculiar species such as the bee orchid, the yellow horned-poppy, the tutsan, the coltsfoot or the aspen are included. Secondly, many autochthonous plants are treated (water speedwell, hazel, hemp agrimony, teasel, pendulous sedge, water-cress, bracken, greater celandine, etc.). Finally, introduced or cultivated plants are also considered (e.g., walnut, date plum, balm).

Introducció

Tothom considera el doctor Pere Montserrat com un botànic preclar. Tanmateix, no ha estat suficientment valorat el seu esforç en pro de la conservació de la natura i cal fer-ho avinent.

Amb aquesta comunicació vull fer-li patent el meu afecte i al mateix temps contribuir a la defensa del patrimoni natural de Catalunya.

El Quart Cinturó és un projecte d'autovia que enllaçaria Abrera amb Sant Celoni, a través d'espais agrícoles i forestals de gran interès ambiental. Fins i tot es considera la seva prolongació des d'Abrera a Vilafranca del Penedès.

Des de l'any 1991 la campanya contra el Quart Cinturó ha aplegat més de 250 entitats veïnals, ecologistes, excursionistes, socials, esportives, etc. D'altra banda, diversos ajuntaments han pres acords per manifestar el seu desacord amb aquest projecte. Igualment, s'han fet nombroses manifestacions i concentracions ciutadanes en contra del Quart Cinturó.

Les alternatives proposades són raonables: eliminar els peatges de les autopistes catalanes, millorar la xarxa de carreteres locals i comarcals, potenciar el ferrocarril i millorar els transports públics.

En el tram d'Abrera a Terrassa es pretén fer passar l'autovia per una de les zones més interessants del Vallès Occidental i del Baix Llobregat Nord des del punt de vista ecològic, amb nombrosos barrancs i rieres de gran biodiversitat.

En aquest cas la solució és senzilla: millorar la carretera (i fins i tot fer-la autovia) de Terrassa a Martorell. Aquest itinerari passa per una zona carenada ja degradada i l'impacte ambiental seria mínim.

Si les assenyades alternatives exposades no prosperen, caldria, almenys, fer el següent: un túnel sota la serra del mas d'en Ribes, un viaducte sobre la riera de Sant Jaume, un gran túnel entre can Sanahuja i can Garriga, un túnel sota el serrat de can Gonteres i un semitúnel pel nord de Terrassa. Qualsevol actuació en superfície reportaria danys irreparables sobre els espais naturals d'Abrera, Viladecavalls i Terrassa.

Aquest article enceta un seguit de treballs sobre les plantes exposades a una amenaça real si es fes aquesta obra pública. Tant de bo que fos el primer i l'últim per la retirada definitiva del projecte.

En el present treball es considera només la zona situada a menys de dos quilòmetres del projectat traçat de l'autovia. Això vol dir que l'impacte seria realment fort sobre les plantes ressenyades i sobre els ecosistemes que les contenen.

A qui correspongui que ho tingui present.

Les plantes seleccionades són només una mostra de la rica flora existent en aquests indrets. Han estat agrupades en tres grans apartats: a) espècies rares o d'especial interès; b) selecció de plantes autòctones de la flora local; i c) plantes al·lòctones.

Pel que respecta a la taxonomia i a la nomenclatura científica, se segueix *Flora iberica* (magna obra en curs de publicació, de la qual el doctor Pere Montserrat ha estat un dels principals impulsors). Ara bé, en el cas de les aràcies, asclepiadàcies, boraginàcies, caprifoliàcies, ciperàcies, compostes, convulvulàcies, escrofulariàcies, gramínies, juglandàcies, juncàcies, labiades, plantaginàcies i solanàcies, famílies encara no aparegudes, s'accepten els criteris de *Flora europaea*.

Espècies rares o d'especial interès

De fet, les espècies seleccionades en aquest article ja són escasses en el context de la flora local, però en aquest apartat han estat incloses les plantes autòctones més rares i excepcionals, que mereixen una atenció especial en vistes a la seva preservació. Algunes són endèmiques, com la campaneta gran, l'herba del mal estrany, la lisimàquia de jonquera o el malcoratge tomentós; d'altres s'aparten del seu hàbitat habitual, com és el cas del cascall marí; algunes representen disjuncions o localitats extremes de la seva àrea de distribució, com ara la pota de cavall, el síson, el til·ler de fulla gran i el trèmol; moltes són plantes rares en el conjunt de la flora catalana: bàrlia, herba groguiblanca, orval, etc., o de la flora vallesana: aristolòquia llarga, card beneit, cerretes, llanguera petita, tamariu canari, etc.; i fins i tot es troben alguns edafismes, com és el cas de l'estepa crespa i de la falguereta de Madeira, exclusives de substrats àcids. Totes aquestes plantes estan exposades a un risc real de desaparició en cas de dur-se a terme la construcció del Quart Cinturó.

Abellera fosca (*Ophrys fusca* Link subsp. *fusca*, orquidàcies)

Orquídia mediterrània, pròpia de brolles i prats secs. Ha estat observada entre la riera de Sant Jaume i can Sanahuja (DG1198).

Abellera vera (*Ophrys apifera* Hudson, orquidàcies)

Planta present a una gran part d'Europa. Viu en herbeis i boscos clars. Ha estat descoberta en un oliverar de can Sanahuja (DG1198).

Aristolòquia llarga (*Aristolochia paucinervis* Pomel, aristolòquiacies)

Planta mediterrània. Sobretot es fa en boscos de ribera i fons de vall. Ha estat observada al torrent de Bogunyà (DG1605).

Bàrlia (*Barlia robertiana* (Loisel.) Greuter, orquidàcies)

Orquídia d'àrea mediterrània. Es fa en boscos clars i marges herbosos. Ha estat citada a can Sanahuja (DF1198).

Card beneit (*Cnicus benedictus* L., compostes)

De la regió mediterrània. Es fa en camps. Creix al nord-oest de can Carbonell (DG1705).

Campaneta gran (*Campanula affinis* Schultes, campanulàcies)

Espècie endèmica de Catalunya. Creix en roquissars i talussos. Ha estat observada a la riba abrerena de la riera de Sant Jaume (DF1198).

Cascall marí (*Glaucium flavum* Crantz, papaveràcies)

Aquesta planta es troba al litoral de gran part d'Europa i nord d'Àfrica. Rarament penetra a l'interior seguint els cursos dels rius. És interessant, doncs, la seva presència en els llits sorrencs de la riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000) i en els de la riera de Gaià (DF1298).

Cerretes (*Tragus racemosus* (L.) All., graminies)

Gramínia pròpia de zones temperades càlides. Prospera en el marge sorrenc d'un camp, entre el Sanatori de Terrassa i el Llac Petit (DG1705).

Estepa crespa (*Cistus crispus* L., cistàcies)

De distribució mediterrània occidental. Es troba en brolles silicícoles. Prospera en alguns declivis rocosos del torrent de Bogunyà (DG1605) i entre el Sanatori de Terrassa i el Llac Petit (DG1705), en un indret afectat fa tres o quatre anys per un petit incendi forestal que en delmà la població.

Falguereta de Madeira (*Cheilanthes maderensis* Lowe, adiantàcies)

S'estén per la Macaronèsia i parts de la regió mediterrània. Prefereix substrats àcids. Ha estat consignada al torrent de Bogunyà, prop del Llac Petit (DG1605).

Herba del mal estrany (*Jasonia tuberosa* (L.) DC., compostes)

Planta endèmica iberooccitana. Es fa en marges i planells terrossos. Ha estat observada prop de can Tarumbot (DF1299).

Herba groguiblanca (*Gnaphalium luteo-album* L., compostes)

Espècie d'àmplia distribució mundial, però escassa a Catalunya. Creix en sòls molls. Es troba a la riera de Sant Jaume (DG1000).

Lisimàquia de jonquera (*Lysimachia ephemerum* L., primulàcies)

Espècie endèmica de la península Ibèrica i França meridional. Creix en jonqueres, degotalls i proximitats de fonts. Ha estat descoberta a la riba olesana de la riera de Sant Jaume, prop de can Miquel Amat (DF1099).

Llonguera petita (*Andryala ragusina* L., compostes)

Espècie de l'occident de la regió mediterrània. Creix en arenys i codolers fluvials. Es troba a la riera de Gaià (DG1402, DG1403, DG1503, DG1504).

Malcoratge tomentós (*Mercurialis tomentosa* L., euforbiàcies)

Endemisme iberooccità. Creix en codolers i arenys de riera. Ha estat detectat a les lleres de la riera de Sant Jaume (DF1198) i a les de la riera de Gaià (DG1402, DG1403, DG1503, DG1504).

Orval (*Hypericum androsaemum* L., gutíferes)

Planta de caràcter atlàntic i submediterrani, cada cop més escassa a la serralada Prelitoral i pràcticament extingida a la plana del Vallès. Es fa al torrent Fosc, molt a prop de la riera de Gaià (DF1298).

Pota de cavall (*Tussilago farfara* L., compostes)

Herba present a una gran part d'Europa, en contrades de muntanya o de clima fred. Es fa en terrenys argilosos humits. Ha estat descoberta a la riera de Gaià (DF1298, DF1398, DF1399, DG1503).

Tamariu canari (*Tamarix canariensis* Willd., tamaricàcies)

Arbre o arbust perennifoli propi de les illes Canàries i la regió mediterrània occidental. Ha estat trobat a can Turu (DG1200).

Til·ler de fulla gran (*Tilia platyphyllos* Scop., tiliàcies)

Arbre caducifoli estès per una gran part d'Europa, però rar a Catalunya llevat de la zona septentrional. Prospera només en paratges humits. Hi ha un til·ler bastant gran a la font del Roser (DF1199) i uns pocs altres exemplars a prop, dins del torrent.

Trèmol (*Populus tremula* L., salicàcies)

Arbre caducifoli d'àmplia repartició eurasiàtica, però escàs a Catalunya llevat de les comarques septentrionals. Viu en clarianes de

bosc, comes ombrívols i obagues frescals. N'hi ha una petita colònia al torrent de Margarit, concretament al racó dels Trèmols (DG1202).

Selecció de plantes autòctones de la flora local

En aquest apartat s'apleguen les espècies que sense ser particularment rares, tenen un cert interès en la flora local. Moltes d'elles prosperen en rieres, torrents, fonts i llocs molt humits: anagall d'aigua, botja d'aigua, canabassa, cardó, càrex pèndula, corretjola d'aigua, créixens, créixens bords, cua de cavall grossa, enciamet, falguereta capil·lera, herba de les panteres, herba d'orenetes, herba de sant Roc, jonc de galàpet, malrubí d'aigua, plantatge gros, sabonera gran, etc. Aquests hàbitats aigualosos o humits resultarien molt afectats amb l'execució del Quart Cinturó. A més d'aquestes herbes hidròfiles, tenim també arbres i arbustos de ribera o de fons de torrent: avellaner, gatell, lledoner, llorer, salze blanc, sanguinyol, sarga, etc. S'ha de dir que aquí els avellaners, els lledoners i els llores, a més dels servers i els saïcs, són espontanis, encara que sovint eren plantats pels pagesos. Un altre grup de plantes les podríem qualificar de nemorals o pròpies de paratges ombrívols i també es veurien molt afectades per la construcció d'una autovia: falguera comuna, fenàs boscà, ginestó, ínula esgarrosa, mill gruà, viola boscana, etc. Alguns vegetals creixen només en terrenys silícics, com l'argelaga negra; altres es fan exclusivament en codines, com l'heteropògon i el teucrí de codina; i fins i tot n'hi ha algun de paràsit, com el frare de l'heura. Finalment, hi ha un seguit de plantes que creixen en llocs oberts: cascall bord, herba felera, iva, mamelles de vaca, melgó d'escudelles, minuàrtia híbrida, etc., amb un cert caràcter nitròfil.

Anagall d'aigua (*Veronica anagallis-aquatica* L., escrofulariàcies)

Espècie circumboreal. Es fa en rierols i deus d'aigua abundant, generalment en companyia de créixens i apis bords. És bastant freqüent a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000).

Àrabis de siliques planes (*Arabis planisiliqua* (Pers.) Reichenb., crucíferes)

Estesa pel sud d'Europa, aquesta crucífera es troba sobretot en terrenys calcaris. Ha estat vista a la riera de Sant Jaume (DF1198) i al torrent de Bogunyà (DG1605).

Arenària tènue (*Arenaria leptoclados* (Reichenb.) Guss., cariofil·làcies)

De distribució europeomediterrània. Es fa en ermossos, prats secs i marges assolellats. Ha estat observada entre la riera de Sant Jaume i can Sanahuja (DF1198) i a la riera de Sant Jaume (DG1000).

Argelaga negra (*Calicotome spinosa* (L.) Link, lleguminoses)

Arbust perennifoli sud-europeu, propi de terrenys silícics. Es pot citar als volts del Llac Petit (DG1605) i al Sanatori de Terrassa (DG1705).

Avellaner (*Corylus avellana* L., betulàcies)

Arbret caducifoli de distribució eurasiàtica. L'exemplar més gros de la zona considerada es troba a la font del Frare (DF1299). Es pot citar també a la riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000), prop de la font de can Sanahuja (DF1198) i riera de Gaià (DF1399, DG1503).

Botja d'aigua (*Dorycnium rectum* (L.) Ser., lleguminoses)

De distribució mediterrània. Creix en jonqueres, marges de riera i proximitats de fonts. Ha estat detectada a la riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000, DG1002) i a la riera de Gaià (DF1298, DF1399).

Canabassa (*Eupatorium cannabinum* L. subsp. *cannabinum*, compostes)

Comuna a gran part d'Europa, escasseja a la terra baixa mediterrània. Creix prop de fonts i rierols. Es pot consignar a Sant Hilari (DF0997), riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000) i font del Frare (DF1299).

Cardó (*Dipsacus fullonum* L., compostes)

Espècie de les regions mediterrània i euro-siberiana. Es fa en herbassars humits, especialment en marges de torrents i rieres. Es pot citar a Sant Hilari (DF0997), riera de Gaià (DF1298), torrent de Sant Martí (DF1199), riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000), camí del Suro, prop de can Missert (DG1501) i Llac Petit (DG1605).

Càrex pèndula (*Carex pendula* Hudson, ciperàcies)

Espècie present a una gran part d'Europa. Es fa en boscos de ribera i herbassars de torrents amb molta humitat. S'hi poden reportar diverses localitats: riera de Gaià (DF1198, DF1298, DF1399), font del Roser (DF1199), torrent de Sant Martí (DF1199), torrent Fosc (DF1298), font del Frare (DF1299), torrent de Bogunyà (DG1605), etc.

Cascall bord (*Papaver somniferum* L. subsp. *setigerum* (DC.) Arcangeli, papaveràcies)

Vegetal espontani de la regió mediterrània occidental. Cal no confondre'l amb el cascall cultivat, productor de l'opi. Prospera en ribassos, camps abandonats, marges i lleres fluvials. Es fa a la riera de Sant Jaume (DF1198).

Corretjola d'aigua (*Calystegia sepium* (L.) R. Br. subsp. *sepium*, convolvulàcies)

Herba present a gran part d'Europa. Es fa en canyars i maleses, a les ribes de rius, rieres i torrents. Ha estat vista a Sant Hilari (DF0997), riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000) i riera de Gaià (DF1399).

Créixens (*Rorippa nasturtium-aquaticum* (L.) Hayek, crucíferes)

Herba hidròfila present a quasi tots els països temperats. Són freqüents els créixens a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000).

Créixens bords (*Apium nodiflorum* (L.) Lag., umbel·líferes)

Herba d'àrea atlàntica i mediterrània. Viu en fonts, rieres i rierols, sovint en companyia de créixens autèntics. Els créixens bords abunden a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000, DG1002) i a la riera de Gaià (DF1298, DF1399).

Cua de cavall grossa (*Equisetum telmateia* Ehrh., equisetàcies)

Planta pròpia de les zones temperades i fredes de l'hemisferi nord. Li calen terrenys molt humits, preferentment al costat de rierols. Es fa a la riera de Sant Jaume (DF1198) i a la riera de Gaià (DF1298, DF1399).

Enciamet (*Samolus valerandi* L., primulàcies)

Planta subcosmopolita de llocs molt humits, com ara fonts, rierols, jonqueres i regalims. Creix a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000), font del Frare (DF1299) i font de can Bayona (DG1000).

Escrofulària de ca (*Scrophularia canina* L. subsp. *canina*, escrofulariàcies)

Planta mediterrània. Es fa en ermots i lleres fluvials. Abunda a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000) i és més escassa a la riera de Gaià (DG1403).

Espantallops (*Colutea arborescens* L., lleguminoses)

Arbust caducifoli estès pel sud d'Europa, nord d'Àfrica i sud-oest d'Àsia. Creix en boscos clars i matolls ombrívols. Ha estat observat al castell de Volterra (DF1097), riera de Sant Jaume (DF1198), font del Roser (DF1199), can Font (DF1398) i camí de Sant Jaume a can Bayona (DG1000).

Espígol comú (*Lavandula latifolia* Medicus, labiades)

D'àrea mediterrània, viu en brolles i prats secs. Ha estat observat al torrent del Frare (DF1299) i al turó de Santa Coloma (DG1200).

Falguera comuna (*Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn, hipolepidàcies)

Falguera d'àrea subcosmopolita, pròpia d'indrets humits. Cal referir les localitats següents: font del Roser (DF1199), riera de Gaià (DF1298), torrent del Frare (DF1299) i torrent de Bogunyà (DG1606).

Falguereta capil·lera (*Adiantum capillus-veneris* L., adiantàcies)

Planta estesa per gran part del món. Es fa en roques i parets regalimoses. Creix a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000), torrent de Sant Martí (DF1199), font de can Sanahuja (DF1198), torrent Fosc (DF1298), font del Frare (DF1299), torrent del Frare (DF1299), etc.

Fenàs boscà (*Brachypodium sylvaticum* (Hudson) Beauv. subsp. *sylvaticum*, gramínies)

Es troba a una gran part d'Europa. Creix en boscos i paratges ombrívols. Es pot esmentar als indrets següents: confluència de les rieres de Gaià i de Sant Jaume (DF1198), riera de Gaià (DF1198), font del Roser (DF1199), torrent de Sant Martí (DF1199), font del Frare (DF1299), torrent del Frare (DF1299), riera de Sant Jaume (DG1000), font de can Bayona (DG1000), font del Roure (DG1101), camí de l'Alzinar (DG1202) i la Burrumina (DG1303).

Frare de l'heura (*Orobancha hederæ* Vaucher ex Duby, orobancàcies)

Espècie de distribució atlàntica i mediterrània. És una planta paràsita que s'alimenta de l'heura. És present a la font del Frare (DF1299) i a la riera de Gaià (DF1198, DF1299).

Gatell (*Salix atrocinerea* Brot., salicàcies)

Arbre caducifoli propi de l'Europa occidental i el nord-oest d'Àfrica. Es fa en marges de rius i fons de vall: el Bolet (DF1397), riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000, DG1002), torrent de Sant Martí (DF1199), riera de Gaià (DF1298, DF1399), font del Frare (DF1299), torrent del Frare (DF1299), font de can Bayona (DG1000), can Turu (DG1200), camí de l'Alzinar (DG1202) i torrent de Bogunyà (DG1605).

Ginestó (*Osyris alba* L., santalàcies)

Arbust perennifoli propi de la regió mediterrània. Es fa típicament en l'orla marginal de l'alzinar. Es troba a can Sanahuja (DF1198), font del Roser (DF1199), riera de Gaià (DF1298, DF1299), can Tarumbot (DF1299), font del Frare (DF1299) i carena del Pèlach (DG1400).

Herba de les panteres (*Doronicum pardalianches* L., compostes)

Espècie pròpia de la meitat occidental d'Europa. Es fa en boscos caducifolis i en raconades frescals. Creix a la riera de Gaià (DF1198, DF1399), al torrent Fosc (DF1298) i al torrent de Bogunyà (DG1605).

Herba de sant Llorenç (*Astragalus monspessulanus* L., lleguminoses)

Lleguminosa d'àrea mediterrània occiden-

tal. Creix en prats secs i brolles pedregoses. S'han d'indicar les localitats següents: font del Roser (DF1199), can Font (DF1398) i can Bayona (DG1100).

Herba de sant Roc (*Pulicaria dysenterica* (L.) Bernh, compostes)

Planta present a gran part d'Europa. Creix en jonqueres, fonts i rieres. Ha estat vista a Sant Hilari (DF0997), riera de Gaià (DF1099, DF1198, DF1399) i font de can Bayona (DG1000).

Herba d'orenetes (*Chelidonium majus* L., rubiàcies)

Planta de distribució holàrtica. Es fa en llocs frescals i ombrívols. Es pot citar a Sant Hilari (DF0997).

Herba escombrera (*Mantisalca salmantica* (L.) Briq. et Cavillier, compostes)

Pròpia de la regió mediterrània. Viu en erms, vores de camins i proximitats de masies. Es pot ressenyar al camí del Bolet (DF1397) i a can Font (DF1398).

Herba felera (*Ajuga chamaepitys* (L.) Schreber subsp. *chamaepitys*, labiades)

Espècie de distribució europeomediterrània. Creix en camps, ribassos, marges de camins i lleres fluvials. És present a can Font (DF1398) i a la riera de Sant Jaume (DG1000).

Heteropògon (*Heteropogon contortus* (L.) Beauv. ex Roemer et Schultes, gramínies)

Gramínia tropical i mediterrània. Es fa en codines i prats secs pedregosos. És present al turó de Santa Coloma (DF1299).

Holcus (*Holcus lanatus* L., gramínies)

Planta estesa per gran part d'Europa. Creix en jonqueres i herbassars humits. Es fa a la riera de Sant Jaume (DF1099, DG1000).

Ínula esgarrosa (*Inula conyzæ* DC., compostes)

Planta estesa per gran part d'Europa. Es fa en marges herbosos humits. Ha estat vista en diversos indrets: font de can Sanahuja (DF1198), torrent de Sant Martí (DF1199), font del Roser (DF1199), font del Frare (DF1299), el Bolet (DF1397), camí de can Matetes a can Duran de les Tauponerres (DG1000), font de can Bayona (DG1000), racó de la Pinassa (DG1101), torrent de Bogunyà (DG1605), etc.

Iva (*Ajuga iva* (L.) Schreber, labiades)

Planta de la regió biogeogràfica mediterrània. Es fa en prats secs i en pedregars calcaris. Ha estat detectada a can Sanahuja (DF1198) i a can Duran de les Tauponerres (DG1100).

Jonc de galàpet (*Juncus bufonius* L., juncàcies)

Herba subcosmopolita, pròpia de sòls molls. Es fa a la riera de Sant Jaume (DF1198).

Jonc negre (*Schoenus nigricans* L., juncàcies)

Herba existent a gran part d'Europa. Viu en sòls molls. Es pot citar a la riera de Sant Jaume (DG1002).

Llapassa menor (*Arctium minus* Bernh., compostes)

Planta mediterrània septentrional. És pròpia de sòls humits i herbassars. Ha estat vista a Sant Hilari (DF0997), riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000), torrent de Sant Martí (DF1199), font de can Bayona (DG1000), font del Roure (DG1101) i la Burrumina (DG1303).

Lledoner (*Celtis australis* L., ulmàcies)

Arbre caducifoli escampat per la regió mediterrània. Creix sobretot en zones de torrent, però també en roquissars i ribassos. Ha estat anotat a Sant Hilari (DF0997), font del Frare (DF1299), riera de Gaià (DF1299, DF1399), riera de Sant Jaume (DG1000), font del Roure (DG1101), can Turu (DG1200), racó dels Trèmols (DG1202) i Llac Petit (DG1605).

Llorer (*Laurus nobilis* L., lauràcies)

Arbre perennifoli propi de la regió mediterrània. Creix en torrents arrecerats i humits. Ha estat anotat a Sant Hilari (DF0997), torrent del Frare (DF1299), can Turu (DG1200), camí de l'Alzinar (DG1202) i torrent de Bogunyà (DG1605).

Malrubí d'aigua (*Lycopus europaeus* L., labiades)

Planta amb àrea de distribució europea. Creix en sòls entollats. Es pot esmentar a la riera de Gaià (DF1298) i al torrent del Frare (DF1299).

Mamelles de vaca (*Tripodion tetraphyllum* (L.) Fourr., lleguminoses)

Espècie mediterrània. Es fa en prats secs i marges de camins. S'ha constatat la seva presència a la carena del Pèlach (DG1400).

Margarida de camp (*Leucanthemum vulgare* Lam., compostes)

Herba present a tot el continent europeu. Creix en marges i herbassars humits. Ha estat observada a la riera de Sant Jaume (DF1099).

Marxívol (*Helleborus foetidus* L., ranunculàcies)

Espècie de distribució atlàntica i mediterrània. Es fa en marges de bosc i raconades ombrívols. Es poden fer les citacions següents: torrent Fosc (DF1298), riera de Gaià (DF1298, DF1299, DG1403), riera de Sant

Jaume (DG1000) i torrent de Bogunyà (DG1605).

Matacà (*Cynanchum acutum* L., asclepiadàcies)

Espècie de les regions biogeogràfiques mediterrània i iranoturaniana. Es fa a la riba de rius i rieres, en tamarigars i canyars. Es pot consignar a la confluència de les rieres de Gaià i de Sant Jaume (DF1198).

Matacabrits (*Chaenorhinum minus* (L.) Lange subsp. *minus*, escrofulariàcies)

Herba present a gran part d'Europa, però que ha estat poc citada a Catalunya. Es fa en terrenys sorrencs. Es pot citar a la riera de Sant Jaume (DG1000).

Melgó d'escudelles (*Medicago scutellata* (L.) Miller, lleguminoses)

Espècie mediterrània. Es fa en conreus i terrenys herbosos. Ha aparegut a can Sanahuja (DF1198).

Mill del sol (*Lithospermum officinale* L., boraginàcies)

Planta present a quasi tots els països d'Europa. Creix en marges herbosos i clarianes de bosc. Es pot referir al camí de la riera de Sant Jaume a can Sanahuja (DF1198), a la font del Roser (DF1199) i a la font del Roure (DG1101).

Mill gruà (*Buglossoides purpureocaerulea* (L.) I. M. Johnston, boraginàcies)

Planta present a una gran part d'Europa. Es fa en paratges ombrívols i humits. Es poden aportar les citacions següents: el Bolet (DF1397), riera de Sant Jaume (DF1198), riera de Gaià (DF1198, DF1299, DF1399), torrent de Sant Martí (DF1199), torrent Fosc (DF1298), font del Frare (DF1299) i camí de Sant Jaume a can Bayona (DG1000).

Minuartia híbrida (*Minuartia hybrida* (Vill.) Schischkin, cariofil·làcies)

Espècie d'àrea europea i asiàtica sud-occidental. Es cria en comunitats d'herbes anuals. Ha estat observada al llit sorrenc de la riera de Sant Jaume (DF1198).

Orella de llebre (*Bupleurum rigidum* L. subsp. *rigidum*, umbel·líferes)

Espècie mediterrània. Apareix en boscos clars, brolles i prats secs. Ha estat detectada a la font del Roser (DF1199) i al torrent del Frare (DF1299).

Pa de cucut (*Oxalis corniculata* L., oxalidàcies)

S'estén per gran part d'Europa, Àsia sud-occidental i Àfrica septentrional. Es fa en llocs herbosos, sobre sòls humits i nitrogenats. Aquest fals trèvol es troba a la riera de Sant

Jaume (DF1198, DG1000), font del Roser (DF1199), torrent de Sant Martí (DF1199, DG1100) i la Burrumina (DG1303).

Pàpola (*Bellardia trixago* (L.) All., escrofulariàcies)

Herba anual de la regió mediterrània. Creix en erms i prats secs. Ha estat anotada a l'Alzina del Porró (DF1198) i al castell de Voltrera (DF1097).

Pericó alat (*Hypericum tetrapterum* Fries, gutíferes)

Espècie de distribució europea, pròpia de jonqueres i herbassars molt humits. Es pot reportar a la font del Frare (DF1299).

Pinzells (*Stachaelina dubia* L., compostes)

Planta de l'oest de la regió mediterrània. Viu en brolles i pinedes clares. S'han d'indicar les localitats següents: camí de can Matetes a can Duran de les Tauponerres (DG1000), turó de Santa Coloma (DG1200), camí de l'Alzinar (DG1202), al nord de can Corbera (DG1302) i la Burrumina (DG1303).

Plantatge gros (*Plantago major* L. subsp. *major*, plantaginàcies)

De distribució holàrtica. Es fa en sòls molls, herbeis humits, fonts i marges de riera. Es pot consignar a la riera de Gaià (DF1198, DF1399), al torrent de Sant Martí (DF1199), a la font del Roser (DF1199), a la riera de Sant Jaume (DG1000) i a la font de can Bayona (DG1000).

Poa trivial (*Poa trivialis* L. subsp. *trivialis*, gramínies)

Aquesta planta, pròpia d'Europa, Àsia temperada i nord d'Àfrica, viu en llocs herbosos humits i rics en nitrogen. Es pot esmentar a la riera de Sant Jaume (DF1198, DG1002).

Polipògon (*Polypogon viridis* (Gouan) Breistr., gramínies)

Planta de la regió mediterrània, pròpia de sòls entollats. Abunda a la riera de Sant Jaume (DF1099, DG1000, DG1002).

Romeguero (*Rubus caesius* L., rosàcies)

Arbust perennifoli semblant a l'esbarzer. La seva àrea de distribució és eurasiàtica. Es fa en paratges molt humits i ombrívols. Ha estat observat a la riera de Sant Jaume, prop de can Matetes (DG1000).

Roser agrest (*Rosa agrestis* Savi, rosàcies)

Arbust caducifoli, present a una gran part d'Europa. És propi de bardisses i vorades de bosc. Se'l pot citar a la riera de Sant Jaume (DG1002), can Bayona (DG1100), can Turu (DG1200) i racó dels Trèmols (DG1202).

Roser de flor petita (*Rosa micrantha* Borrer ex Sm., rosàcies)

Arbust caducifoli estès per una gran part d'Europa. Creix preferentment en bardisses. Ha estat observat a la riera de Gaià (DF1298), font de can Bayona (DG1000), riera de Sant Jaume (DG1002) i can Turu (DG1200).

Roser englantiner (*Rosa sempervirens* L., rosàcies)

Arbust sarmentós perennifoli, propi de la regió mediterrània. Aquest roser silvestre es fa en torrenteres, bardisses i raconades de vegetació densa. És present a la riera de Sant Jaume (DF1198) i al torrent de Sant Martí (DF1199).

Sabonera gran (*Saponaria officinalis* L., cariofil·làcies)

Planta comuna en gran part d'Europa. És típica dels herbassars fluvials. Creix a Sant Hilari (DF0997), riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000), torrent de Sant Martí (DF1199) i riera de Gaià (DF1298, DF1399, DG1402).

Salze blanc (*Salix alba* L., salicàcies)

Arbre caducifoli present a gran part d'Europa i regions properes d'Àsia i Àfrica. Forma part de boscos de ribera. Es troba a la riera de Gaià (DF1298, DF1299, DF1399, DG1300) i a la riera de Sant Jaume (DG1000, DG1002).

Sanguinyol (*Cornus sanguinea* L. subsp. *sanguinea*, cornàcies)

Arbust caducifoli estès per Europa i zones adjacents. A la zona estudiada és relegat a rieres i fondalades humides: confluència de les rieres de Gaià i de Sant Jaume (DF1198), riera de Sant Jaume (DF1198, DG1002) i riera de Gaià (DF1399, DG1503).

Sarga (*Salix elaeagnos* Scop. subsp. *angustifolia* (Cariot) Rech. fil., salicàcies)

Arbust caducifoli. L'espècie és paleàrtica, però la subespècie és mediterrània occidental. Creix en rieres i torrents: torrent de Sant Martí (DF1199), riera de Gaià (DF1298, DF1399, DG1300, DG1402), riera de Sant Jaume (DG1000, DG1002), racó dels Trèmols (DG1202), etc.

Saüc (*Sambucus nigra* L., caprifoliàcies)

Arbust caducifoli de distribució eurasiàtica. Es fa en ribassos humits i raconades ombrívols. Es pot referir a Sant Hilari (DF0997), el Bolet (DF1397), font de Sant Jaume (DG1000) i riera de Sant Jaume (DG1000).

Sarriassa (*Arum italicum* Miller subsp. *italicum*, aràcies)

De distribució atlàntica i mediterrània. Es fa en indrets molt humits. Ha estat enregistrada a Sant Hilari (DF0997) i a la riera de Gaià (DF1299, DF1399).

Server (*Sorbus domestica* L., rosàcies)

Arbre caducifoli distribuït pel sud d'Europa. Ha estat anotat al mas d'en Ribes (DF1198), font del Roser (DF1199), torrent de Sant Martí (DF1199), camí de Sant Jaume a can Bayona (DG1000), can Bayona (DG1100), camí de l'Alzinar (DG1202) i la Burrumina (DG1303).

Serverola (*Agrimonia eupatoria* L., rosàcies)

S'estén per gran part del continent europeu. Viu en llocs herbosos humits i marges de bosc. Ha estat vista als indrets següents: font del Frare (DF1299), riera de Gaià (DF1299), camí de can Duran de les Tauponeres a can Matetes (DG1000), font de can Bayona (DG 1000), font del Roure (DG1101) i can Turu (DG1200).

Síson (*Sison amomum* L., umbel·líferes)

Planta de distribució submediterrània. Creix en fons de vall i paratges ombrívols. Es fa al torrent de Sant Martí (DG1100), al racó dels Trèmols (DG1202) i al torrent de Bogunyà (DG1605).

Tamariu africà (*Tamarix africana* Poiret, tamaricàcies)

Arbre o arbust perennifoli estès per l'Àfrica nord-occidental i diverses parts de la regió mediterrània. És bastant freqüent a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000) i escàs al torrent de Sant Martí (DF1199).

Tanacet corimbós (*Tanacetum corymbosum* (L.) Schultz Bip. subsp. *corymbosum*, compostes)

Herba de distribució eurasiàtica, que es troba en vorades de bosc i marges herbosos humits. Creix a la riera de Sant Jaume (DF1198).

Tarongina (*Melissa officinalis* L. subsp. *officinalis*, labiades)

Herba pròpia d'indrets humits del sud d'Europa. Tot i haver estat inclosa en aquest apartat, és possible que sigui subespontània. Es troba al torrent de Sant Martí (DG1100) i a la riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000).

Teucrí de codina (*Teucrium botrys* L., labiades)

Planta de la regió mediterrània i l'Europa central. Creix en codines i pradells d'herbes anuals. Es troba prop del Bolet (DF1397), a la riera de Sant Jaume (DG1000) i a can Duran de les Tauponeres (DG1100).

Trencanua (*Equisetum ramosissimum* Desf., equisetàcies)

Aquesta cua de cavall és de caràcter termòfil i no arriba als països del nord d'Europa. Vol, però, una certa humitat edàfica. Ha estat vista a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198, DG1000), font de can Sanahuja (DF1198), font del Roser (DF1199), riera de Gaià (DF1298, DF1299, DF1399), font del Frare (DF1299) i font de can Bayona (DG1000).

Vara d'or (*Solidago virgaurea* L., compostes)

De distribució circumboreal. Es fa en raconades ombrívols i clarianes de bosc humides. Ha estat vista al camí de Sant Jaume a can Bayona (DG1000).

Viola boscana (*Viola alba* Besser subsp. *dehnhardtii* (Ten.) W. Becker, violàcies)

Aquesta subespècie és mediterrània i prospera en llocs ombrívols del domini de l'alzinar. Es fa a la font de can Bayona (DG1000) i a la font del Roure (DG1101).

Plantes al·lòctones

Les plantes al·lòctones són oriündes d'altres països. La majoria són herbes ruderals o arvenses: cervina, eleusina, estramoni ferotge, te de Mèxic, etc. En alguns casos, com el lligabosc japonès, es tracta de temibles plantes invasores. El plàtan i el pollancre canescent són arbres cultivats que a la zona han esdevingut subespontanis, bé que amb una presència mins. Finalment cal fer referència a la noguera, la noguera negra i el palo-santo, que amb caràcter subespontani han pervingut d'antigues plantacions. Cal destacar que els dos arbres darrerament citats són extraordinàriament rars a Catalunya.

Cervina (*Coronopus didymus* (L.) Sm., crucíferes)

Herba originària d'Amèrica del Sud, però naturalitzada a diverses parts del globus. Creix en ermots humits, marges i herbassars nitròfils. Ha estat trobada a la riera de Sant Jaume (DF1198).

Eleusina (*Eleusine tristachya* (Lam.) Lam., graminies)

Gramínia oriünda d'Amèrica del Sud i naturalitzada a Catalunya des de fa molt de temps, en vores de camins i llocs calcigats una mica humits. Ha estat observada a Sant Miquel de Toudell (DG1400).

Estramoni ferotge (*Datura ferox* L., solanàcies)

Herba oriünda de l'Àsia oriental, que a Catalunya a vegades és plantada com a ornamental i en molt rares ocasions es troba naturalitzada, en ermots i marges. Es fa a can Cabassa (DF1399).

Lligabosc japonès (*Lonicera japonica* Thunb., caprifoliàcies)

De procedència asiàtica oriental, aquesta liana perennifòlia s'ha naturalitzat en molts indrets de Catalunya. És present a la font de can Sanahuja (DF1198) i a la riera de Gaià (DF1298).

Noguera (*Juglans regia* L., juglandàcies)

Arbre caducifoli oriünd de la regió mediterrània oriental. S'anomena també noguer i nouer. Es troba en estat subespontani a la font del Frare (DF1299) i a la font del Roure (DG1101), i com a romanent de cultiu al torrent de Sant Martí (DG1201).

Noguera negra (*Juglans nigra* L., juglandàcies)

Espècie oriünda d'Amèrica del Nord. Hi ha un petit poblament subespontani, amb dos exemplars grossos, al torrent de Bogunyà, sota el Llac Petit (DG1605). L'any 1993 aquests arbres eren envoltats per una bardissa impenetrable, la qual cosa va motivar la confusió amb freixes de fulla gran. Examinats ara de prop i vistos els fruits (globosos, d'uns 6 cm de diàmetre, amb un mesocarp que s'ennegreix de seguida en contacte amb l'aire i un endocarp molt lignificat) i les fulles (paripinnades, amb folíols serrats), s'han pogut identificar correctament.

Palo-santo (*Diospyros lotus* L., ebenàcies)

Arbre caducifoli de procedència asiàtica occidental. Aquesta espècie era el palo-santo

cultivat antigament a Catalunya, que a poc a poc, des de començaments del segle XX, ha estat reemplaçat pel caquier (*D. kaki* L. fil.), oriünd de l'Àsia oriental. Se'l troba en estat subespontani o com a vestigi d'antigues plantacions. Hi ha un bosquet notable a la confluència de les rieres de Gaià i de Sant Jaume (DF1198). També es presenta, dispers, a la riera de Sant Jaume (DF1099, DF1198), torrent de Sant Martí (DF1199) i riera de Gaià (DF1198, DF1299).

Paspall (*Paspalum dilatatum* Poir., graminies)

Herba introduïda d'Amèrica del Sud, pròpia d'ambients ruderals humits. A Viladecavalls s'ha constatat la seva existència a la urbanització de can Corbera (DG1302) i a Sant Miquel de Toudell (DG1400).

Plàtan (*Platanus hispanica* Miller ex Münchh., platanàcies)

Arbre caducifoli d'origen híbrid, probablement a partir de *Platanus orientalis* i *P. occidentalis*. Es fa subespontàniament en un paratge molt frescal del torrent de Sant Martí (DF1199).

Pollancre canescent (*Populus canescens* (Aiton) Sm., salicàcies)

Aquest arbre caducifoli, possiblement d'origen híbrid entre *P. alba* i *P. tremula*, i amb caràcters d'aquestes dues espècies, ha estat descobert al racó de la Pinassa (DG1101), no gaire lluny de la font del Roure.

Te de Mèxic (*Chenopodium ambrosioides* L., quenopodiàcies)

Espècie oriünda de l'Amèrica tropical. Creix en terrenys incultes. Es fa a la riera de Sant Jaume (DF1198, DG1000), torrent de Sant Martí (DF1199), riera de Gaià (DF1399, DG1402) i camí de l'Alzinar (DG1202).

